

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Kati Suur
6–7-AASTASTE LASTE JUTUSTAMISOSKUSE ARENDAMINE
PILDIRAAMATUTE ABIL
Bakalaureusetöö

Juhendaja: nooremlektor Mari Niitra

Tartu 2024

Kokkuvõte

6–7-aastaste laste jutustamisoskuse arendamine pildiraamatute abil

Bakalaureusetöö eesmärk oli lasteaiaõpetajate kogemuse põhjal välja selgitada, millised on võimalused arendada 6–7-aastaste laste jutustamisoskust pildiraamatute abil.

Uuringu tegemiseks analüüsiti andmeid kombineeritud meetodil: arvulisi andmed analüüsiti kvantitatiivselt ja avatud küsimusi kvalitatiivselt. Uuringusse valiti igast maakonnast 5 lasteaeda ning kaasati lasteaiaõpetajad, kes töötavad või on töötanud 6–7-aastaste lastega.

Tulemustest selgus, et lasteaiaõpetajad peavad oluliseks kasutada pildiraamatuid laste jutustamisoskuse arendamisel ja suurem osa neist kasutab pildiraamatuid oma töös iga päev. Selgus, et pildiraamatute kasutamise juures tuleb arvestada, et need oleksid lastele eakohased, sisukad, õpetlikud ja huvitavad. Õpetajad olid seisukohal, et pildiraamatud on kasutamist väärt materjal, sest nende abil on võimalik õpetada ja arendada nii laste jutustamisoskust kui ka eneseväljendamise oskust, mille abil areneb ka lapse sõnavara.

Võtmesõnad: jutustamisoskus, jutustamisoskuse arendamine, pildiraamatud

Abstract

The possibilities to develop the storytelling skills of 6–7-year-old children using picture books.

The aim of the bachelor's thesis was to determine, based on the experience of kindergarten teachers, the opportunities to develop the storytelling skills of 6–7-year-old children using picture books. Data analysis was conducted using a combined method, with numerical data analyzed quantitatively and open-ended questions analyzed qualitatively. Five kindergartens were selected from each county for the study, and kindergarten teachers who work or have worked with 6–7-year-old children were included. The results revealed that kindergarten teachers consider it important to use picture books to develop children's storytelling skills, and the majority of them use picture books daily in their work. It was found that when using picture books, it is important to ensure that they are age-appropriate, meaningful, instructive, and interesting for children. Teachers had the opinion that picture books are valuable materials for use because they can be used to teach and develop children's storytelling and self-expression skills, thereby enhancing their vocabulary as well.

Keywords: storytelling skills, developing storytelling skills, picture books

Sisukord

Kokkuvõte.....	2
Abstract.....	2
Sissejuhatus.....	4
2. Teoreetiline ülevaade.....	5
2.1. 6–7-aastaste laste jutustamisoskuse arendamine.....	5
2.2. Jutustamisoskuse arendamise eeldused.....	7
2.3. Jutustamisoskuse arendamine pildiraamatute abil.....	7
3. Metoodika.....	10
3.1. Valim.....	10
3.2. Andmekogumine.....	11
3.3. Andmeanalüüs.....	12
4. Tulemused.....	12
5. Arutelu.....	14
Tänuõnad.....	18
Autorsuse kinnitamine.....	18
Kasutatud kirjandus.....	19
Lisa 1. Küsimustik	
Lisa 2. Joonised	

Sissejuhatus

Kuigi lapse areng on kõige kiirem esimestel eluaastatel, tuleb teada, et lapse kõne ning jutustamisoskuse areng toimub hoopis koolieas ja sellest võib sõltuda lapse edukus ning hakkama saamine koolis. Lapse igapäevaelu ja kooliedukuse üks eesmärk on kujundada välja suulise tekstilooma ning mõtlemise oskus (Hallap *et al.*, 2016).

Jutustamisoskus ei ole lapsele kaasa antud, kuid seda on võimalik õppida ja arendada. Selles on tähtis roll täiskasvanul, sest täiskasvanu abil kujuneb lapsel kõne- ja jutustamisoskus. On oluline, et lapsevanemad loeksid lastega raamatuid ja vaataksid neid koos nendega; ka lasteaiaõpetajad võiksid lasteaias oma tegevustes rohkem pilte kasutada - see aitab arendada lapse jutustamisoskust (Hallap *et al.*, 2016). Koolieelses riiklikus õppekavas on keele ja kõne valdkonna õppe- ning kasvatustegevuses eraldi välja toodud, et laps jutustab nähtud pildi, etteloetud teksti või kogetu põhjal ja edastab olulise osa sisust ning tähtsamaid detaile (Koolieelse lasteasutuse..., 2008).

Eestis on viimastel aastatel tehtud mitmeid uuringuid, kus on uuritud laste jutustamisoskuse arendamist muinasjuttude abil (Vreimann, 2016), jutupliiatsi abil (Tukk, 2021) ja pildiseeriade alusel (Uibo, 2013), kuid siiani pole konkreetselt uuritud, millised on laste jutustamisoskuse arendamise võimalused pildiraamatute abil.

Lestari ja Fauziyah (2023) uuringust selgus, et tänapäeva lapsed on üha oskuslikumad nutiseadmete kasutajad ja selle tagajärjel on paljudel lastel probleeme kõne ning selle hilinemisega. Selgus, et laste kõneprobleeme mõjutavad ka välised tegurid, näiteks keskkond ja ebapiisav suhtlus eakaaslaste ning täiskasvanutega. Sellest tulenevalt võib probleemina välja tuua, et kuna lapsed veedavad üha enam aega nutiseadmetes ja täiskasvanute elutempo on kiire, ei leidu aega, et omavahel piisavalt suhelda ja koos raamatuid vaadata, mis omakorda mõjutab laste kõne, loovust ja jutustamisoskust.

Teema vajab uurimist, kuna Vreimann (2016), Tukk (2021) ja Uibo (2013) avastasid oma uuringutes, et suurel osal kooli minevatest lastest puuduvad teadmised ja oskused, kuidas oma mõtteid edasi anda, samuti puudub neil piisav sõnavara ja sellest tulenevalt esineb puudujääke ka jutustamisoskuses. Õpetajad ja lapsevanemad võiksid rohkem tähelepanu pöörata laste väljendusoskusele, pakkudes neile erinevaid võimalusi pildiraamatute või piltide põhjal jutustada ja arutleda.

2. Teoreetiline ülevaade

2.1. 6–7-aastaste laste jutustamisoskuse arendamine

Lapse võimest igapäevaeluga toime tulla, olgu selleks siis õppetegevused või suhtlus eakaaslaste ja täiskasvanutega sõltub suuresti sellest, milline on lapse teksti mõistmise kui ka mõtlemise oskus (Hallap *et al.*, 2016). Lapsed õpivad suhtlema vaid rääkides, seega tuleb õpetajal luua selleks soodsad tingimused. Sellisteks tingimusteks peetakse üldiselt seda, kui lastele luuakse turvaline ja kindel keskkond (Kivi & Sarapuu, 2005), kus nad saavad avastada oma potentsiaali ja oskusi ning kus toimub tõhus õppe- ja kasvatustöö (Valge & Reinik, 2020).

Jutustamisoskust läheb lapsel vaja nii igapäeva suhtluses kui ka eri õppetegevustes (Hallap *et al.*, 2023). Sellest sõltuvalt tuleb õpetajal suhtuda positiivselt kõnelistesse tegevustesse, mis toetaksid ja aitaksid kaasa kõnelise eneseväljendusoskuse kujunemisele. Lastele tuleb luua ja anda võimalus rääkida oma tunnetest, mõtetest ja soovidest, kuid nende edasi andmine peab tulema selliselt, et see oleks kuulajale mõistetav ning loogiline, seega on juba varakult oluline pöörata tähelepanu jutustamisega seotud tegevustele (Kivi & Sarapuu, 2005). Lisaks võiks koolieelses eas lastele jutustamisoskuse puhul õpetada, et tähelepanu tuleks pöörata rohkem ka lausete seostamisele (Hallap & Padrik, 2009).

Hallap jt (2016) toovad välja, et jutustamisoskus ehk tekstiloomes oskus on oskus anda enda mõtteid edasi nii sidusalt, et kuulaja saab aru kõneleja mõttest ehk sõnumist. Kuigi jutustamisel on palju erinevaid definitsioone ja need võivad olla kohati erinevad, ollakse siiski enamasti ühel arvamusel, et narratiivne tekst jutustab tegelaste tegevustest, tunnetest ja mõtetest (Soodla *et al.*, 2010).

Koolieelses lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on öeldud, et 6–7-aastane laps jutustab pildi, ettelõetud teksti ning kogetu põhjal, laps suudab edastada teavet põhisisu kohta ja leida olulisi detaile, lisades sinna juurde oma tundeid ning emotsioone.

Koolieelses eas on laste mõtlemine arenenud kõrgemale tasemele ning tänu sellele toetub laps oma mälus olevatele kujutlustele läbielatud sündmuste põhjal (Karlep, 2003). Siin on aga oluline osa lasteaias, kuna lasteaias ülesanne on arendada laste jutustamisoskust nii, et see aitaks seotult ja loogiliselt kirjeldada tajutavaid esemeid, nähtusi ja pilte, kasutades selleks oma mälus olevaid sündmuseid nii enda elust kui ka oma kogemustest (Vee, 1978). Täiskasvanu saab lapse jutustamisoskusele kaasa aidata, esitades neile avatud küsimusi ja julgustades last ise erinevate kogemuste üle arutlema, kuna see arendab tema kriitilise

mõtlemise oskust (Djavairovna, 2023). Jutustamisoskuse väljakujunemine on lapse jaoks väga keeruline, sotsiaalne ja vaimne tegevus seega vajab laps sellel teekonnal suuresti täiskasvanu toetust (Hallap *et al.*, 2023). Kui täiskasvanu jutustab lapsega ning panustab sellesse oma aega, siis see aitab kaasa sellele, et laps kuuleb kõnet, kõne õiget hääldust ja emotsioone, mis pannakse jutu sisse - see kõik aitab lapsel paremini jutu sisu mõista ja sellele rohkem keskenduda (Nugin, 2017). On oluline, et täiskasvanu näitaks üles huvi lapse jutustuse vastu ja toetaks teda vestluses, kui laps jääb oma mõtete väljendamisega hätta (Hallap *et al.*, 2023).

Westby ja Culatta (2016) ning Veneziano jt (2020) on välja toonud, et suuline jutustamisoskus on seotud kooliedukusega, kuna see näitab, et laps oskab järeldusi teha ja neid väljendada. Sellel on omakorda positiivne mõju jutustamisoskusele, kuna näitab seost tekstide mõistmise ja kirjaliku tekstiloome oskuse vahel. Leinonen jt (2002) uuringust selgus, et jutustamisoskusel on seos õpiedukusega ja üha enam on võetud kasutusele praktika, kus jutustusi kasutatakse laste kõne hindamisel; selle tulemusena on võimalik välja selgitada laste eakohaline kõne ja mahajäämus. Siin on taas oluline roll täiskasvanul. Talviste (2015) on öelnud, et mida rohkem täiskasvanud lapse arengusse panustavad, rääkides, selgitades ja uurides, mis lasteaias toimus ning mida uut ja põnevat tehti, ergutavad nad seeläbi last rääkima ning aitavad last paremini kooliks ette valmistada.

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnas on välja toodud, et 6–7-aastane tunneb rõõmu ja soovib suhelda nii täiskasvanute kui endavanustega, sest suhtlemine on suunatud teadmistele ja nende saamisele (Hallap & Padrik, 2009). Jutustamisoskuse arendamise üks osa on kuulnud teksti, eakaaslaste või õpetaja jutu täiendamine uue väljamõeldud tekstiga (Isbell *et al.*, 2004) ja jutustamise õpetamine toimubki loomulikus suhtluses koos lapsega (Hallap *et al.*, 2023). Lisaks eelnevale on leitud, et jutustamisoskus aitab kaasa ja parandab laste jutus sujuvust, sõnavara ning kõige selle meeldejätmist (Isbell *et al.*, 2004).

Veneziano jt (2020) uuringus on välja toodud, et 6–7-aastaselt pole lapsed veel päris osavad jutustajad, samal seisukohal on ka Lindgren (2023), kes tõi samuti esile, et sellises vanuses on jutustamisoskus alles välja kujunemas. Kuigi 5–7-aastastel areneb tekstiloome kiire oskus, siis suulise jutustamisoskuse aktiivne areng jätkub edasi pigem koolis (Hallap *et al.*, 2023).

2.2. Jutustamisoskuse arendamise eeldused

Koolieelseks eaks peaks lapsel olema välja kujunenud piisavalt lai sõnavara ja ta peaks kõnes kasutama liitlauseid, kuna see aitab omakorda kaasa teksti loomise oskusele. Sõnavara ja lausemallide mõistmine mängib olulist rolli, sest koolieeliku suhtlemine kujuneb ning areneb enamasti praktilise tegevuse ja mängu kaudu (Karlep, 2003).

Kui laps soovib suhelda, siis püüab ta üha rohkem ja täpsemini rääkida, et kuulajale oma mõtteid ning soove arusaadavaks teha. Tänu sellele hakkabki jutustamisoskus tasapisi kujunema. Seega on jutustamisoskuse üks eeldus see, et laps annab ise oma suhtlemise soovist märku (Hallap *et al.*, 2023). Lisaks eeldab jutustamisoskus, et lapsel on koolieelseks eaks välja kujunenud õige hääldus, selge diktsioon, vanusele vastav sõnavara ja lausete moodustamise oskus (Karlep, 2003; Vee, 1978).

Lapse oskus end suuliselt väljendada kujuneb välja igapäevategevuste kaudu, kus laps peab kasutama kõne, et teistega suhelda (Kivi & Sarapuu, 2005). Seetõttu on sõnavara arendamine äärmiselt oluline, sest kui lapsel on piisavalt lai sõnavara, on tal selle abil võimalik ennast teistele kergemini arusaadavaks teha (Schwartz, 2014). Seega tuleb lapsele luua selliseid olukordi, kus laps peab teistega suhtlema ja tal tuleb jagada oma oskusi, muljeid ning teadmisi (Vee, 1978). Jutustamisoskusel on seos sotsiaal- emotsionaalsete käitumisoskuste arenguga; tänu eri tekstidele aitab see lapsel väljendada ja mõtestada nii enda kui ka teiste emotsioone, leida seoseid nii enda kui teiste tegevuste, käitumise ning tunnete vahel (Goh *et al.*, 2021).

Kõne arendamise eesmärk on luua eeldused, et laps suudaks ja oskaks juba lasteaias oma mõtteid ning soove sõnaliselt väljendada, vastata küsimustele ja neid ka ise esitada (Kivi & Sarapuu, 2005). Djavairovna (2023) on öelnud, et kui täiskasvanud koos lastega lugusid loevad, annab see lastele julguse esitada küsimusi, väljendada mõtteid- ja uurida eri vaatenurki. See kõik suurendab laste harjumust esitada küsimusi - see on kriitilise mõtlemise nurgakivi, kuna tänu sellele pööravad lapsed infole rohkem tähelepanu.

2.3. Jutustamisoskuse arendamine pildiraamatute abil

Elame maailmas, kus suurem osa infost tuleb meieni üha enam visuaalselt (Hallap *et al.*, 2023). Pildiraamatud, mida iseloomustavad harmoonilised tekstid ja illustratsioonid, on laste jaoks eriliselt võluvad. Visuaalsed narratiivid ei kõida mitte ainult laste kujutlusvõimet, vaid pakuvad neile multisensorset kogemust, mis haarab kaasa aju keelelised ja visuaalsed

keskused (Djavairovna, 2023). Pildiraamatute lugemine ning eelkõige nende mõistmine on tihedalt seotud visuaalse kirjaoskusega. Siinkohal tuleb aga arvestada, et visuaalsete piltide mõistmine on vaid üks osa kirjaoskusest, teine oluline oskus on osata visuaalselt selle kohta ka infot jagada (Batic, 2021). Ollakse arvamusel, et aju suudab kõnelist infot paremini töödelda, kui seda toetab samal ajal ka visuaalne info (Hallap *et al.*, 2023).

Beaty ja Pratt (2003) on arvamusel, et pildid, mis on raamatus, annavad lapsele ja seal kirjas olevatele lugudele erakordse ning olulise tähenduse, sest just pildi abil, saab laps jutust ja selle sisust kõige paremini aru. Samal arvamusel on ka Mürsepp (1998), kes on öelnud, et lugu jutustavad pildid, mille abil on lapsel võimalik õppida ise oma juttu kokku panema.

Pilt on kõige populaarsem vahend, mida kasutatakse ka kõnearenduses (Arizpe & Styles, 2003), lisaks pakuvad pildipõhised jutustavad ülesanded,- väärtuslikku infot selle kohta, milline on laste keeleline areng (Lindgren, 2023). Jutustamine on lapsele vaimne tegevus, kuna selle abil õpib laps enda mõtteid edasi andma, kõik see on seotud kognitiivse arenguga ehk tähelepanu, mälu ja tajuga. Kogu info, mida edasi anda tuleb, on seotud lapsel suuresti tähelepanuga, sest see annab mõista, mida laps pildil märgata võib ning kuidas ta seda kõike enda mällu jäädvustab. Kõige selle abil kujunevad lastel esmased teadmised ja kogemused, mille põhjal kuuldust või nähtust järeldusi teha (Hallap *et al.*, 2023). Kui näiteks õhtuti lastega koos raamatuid vaadata, tuleks arutleda selle üle, mida seal nähakse või kuuldakse, sest selle abil õpitakse mõistma jutustuse detaile ja neid selgemini esile tooma (Talviste, 2015). Kui aga lapsega pole piisavalt tegeletud, on selle tagajärg see, et laps ei suuda ega oska enda mõtteid ega ideid kajastada - sellest tulenevalt võib osa infost lapsel tähelepanuta jääda ja selle tulemusena ei ole võimalik saada head jutustust (Hallap *et al.*, 2023).

Jutustamisoskust saab arendada eri pildiraamatutega, kuna need on esimesed lastele omased raamatud, mille abil enda maailma arendada ja avastada (Ratnasari, 2020). Arvestada tuleb, et piltide vaatamine nõuab lastelt aktiivset osalemist ja teatud määral distsipliini, kuna see on ka seotud asjade meenutamisega (Arizpe & Styles, 2003) ning neil tuleb luua seoseid oma eelnevate kogemustega (Karlep, 2003). Tähtis on lasta lastel rääkida kõigest, mida nad teavad, näevad, tunnevad ja mis on neile oluline. Kindlasti tuleb arvestada sellega, et lapse roll rääkimisel peab olema suurem kui õpetajal (Kivi & Sarapuu, 2005).

Pildid aitavad lastel:

- aru saada jutu sisust (asjade meeldejätmise ja meenutamise abil toetades nende mälu);
- ettekujutada sündmuste järjekorda ja tuua välja jutu sisu;

- ajendada lastel rohkemaid sõnu kasutama (emotsioonide väljendamiseks) (Hallap *et al.*, 2023).

Väga oluline on valida pildiraamat, milles on palju võimalusi ja mis on huvitav nii sõnaliselt kui ka pildiliselt (Arizpe & Styles, 2003). Pildiraamat on üldiselt lastele mõeldud raamat, kus antakse edasi teavet ja jutustatakse lugusid pildiseeriate alusel ning on vähese tekstiga või sellel puudub üldse tekst (Nodelman, 1988). Pildiraamatud peaksid lastele pakkuma eelkõige erinevaid väljakutseid, sest siis töötavad need kõige paremini (Arizpe & Styles, 2003). Kui tavaraamatus on pilt üldiselt sõnale allutatud, siis pildiraamatus on sõna ja pilt omavahel seotud üheks tervikuks (Niitra, 2014). Seoses sellega, et pildiraamatud pakuvad lastele rohkem huvi, üritavad õpetajad neid oma tegevustes üha rohkem kasutada, kuna see aitab mõista, milline on laste nägemis- ja mõtlemisvõime (Arizpe & Styles, 2003). Pildiraamatud aitavad ühelt poolt kaasa laste teadmiste omandamisele ja mõistmisoskusele ning teiselt poolt laste keelelisele arengule ja sõnavarale,- kõik see aitab kaasa omakorda laste enesemõistmisele ja sotsialiseerumisele ning toetab seda (Özdemir *et al.*, 2019).

Pildid on jutustamisel suureks abiks, sest kui lastega selle kaudu vestlusi pidada, siis see aitab suuresti kaasa nende kõnele, toetades ja arendades seda. Lapsed õpivad esmalt otsima pildilt tegelasi ja alles hiljem süvenema ja märkama, mis pildil päriselt toimub ning mida tegelased seal teevad. Seejärel üritavad lapsed jutustada sellest, mida nad näevad, ja kõige lõpuks proovivad leida seoseid pildil kujutatava vahel (Kivi & Sarapuu, 2005). Batic (2021) selgitab, et õpetajatel tuleb esialgu pöörata laste tähelepanu rohkem pildi sisule ja alles hiljem õpetada, kuidas anda edasi piltidel olevat tähendust.

Pildiraamatud on tõhusad õppevahendid ka eri tegevuste juures. Vanematele lastele mõeldud pildiraamatud on küll pikemad, keerukama sisu ja teemaga ning seal olevad pildid on palju abstraktsemad, kuid see pakub rohkem huvi neisse süveneda. Nooremate laste puhul on pildiraamatuid äärmiselt lihtne tegevustes kasutada, kuna need on piisavalt lühikesed, kuid nendes on peidus palju informatsiooni, mida koos avastada (Murphy, 2009).

Ratnasari (2020) uuringust selgus, et pildiraamatute kasutamine mõjutas oluliselt laste jutustamisoskuse arengut ja nende sõnavara arenes märgatavalt. Lisaks on pildiraamatutel suur mõju, sest see aitab kaasa kriitlisele mõtlemisele ja analüüsioskusele (Djavairnova, 2023). Seega võib järeldada, et pildiraamatute abil õpivad lapsed märkama detaile, mida niisama tähele ei panda, ning see kõik aitab kaasa ka jutustamisoskuse arengule.

Selle bakalaureusetöö uurimisprobleem oli, et kuna lapsed veedavad tänapäeval üha rohkem aega nutiseadmetes ja vanemate elutempo on kiire, ei ole neil enam aega, et koos lapsega raamatuid vaadata või lugeda. See aga mõjutab ja aeglustab laste loovust ning

jutustamisoskust. Teema vajab uurimist, kuna suuremal osal kooli minevatel lastel ei ole piisavalt teadmisi ega oskusi, kuidas oma mõtteid paremini edasi anda, ja neil puudub selleks ka piisav sõnavara. Seega on oluline pöörata tähelepanu laste jutustamisoskuse arendamisele. Sellest lähtuvalt oli uurimistöö eesmärk lasteaiaõpetajate kogemuste põhjal välja selgitada, millised on võimalused arendada 6–7-aastaste laste jutustamisoskust pildiraamatute abil. Eesmärgi saavutamiseks püstitati 3 uurimisküsimust:

1. Kuidas aitavad lasteaiaõpetajate hinnangul pildiraamatud kaasa 6–7-aastaste laste jutustamisoskusele?
2. Millised pildiraamatud on 6--7-aastaste lastega töötamisel kõige tõhusamad?
3. Kuidas leida võimalusi, et suunata lapsi rohkem pildiraamatuid vaatama?

3. Metoodika

3.1. Valim

Bakalaureusetöös kasutati klastervalimit, sest valimi moodustamisel lähtuti kindlast mustrist (Rämmer, 2014). Uuringusse valiti igast maakonnast 5 lasteaeda ja kaasati lasteaiaõpetajad, kes töötavad või on töötanud 6–7-aastaste lastega. Igast maakonnast saadeti viiele lasteaia direktorile e-kiri koos lingiga, kus asus veebiküsimustik. Lisaks anti vastanutele teada, lähtudes eetikanõuetest (Eetikaveeb, *s.a.*), et küsimustik on anonüümne ja antud tulemusi kajastatakse ainult bakalaureusetöös. Küsimustikule vastas 32 lasteaiaõpetajat ja küsimustik oli vabatahtlik.

Taustaandmed:

Taustaandmetest sooviti teada vastanute vanust. Selgus, et kõige rohkem vastajaid oli vanuses 51–60 (34,4%) ja kõige vähem vastanuid vanuses 18–30 (6,3%). Ülejäänud info on leitav tabelist (vt lisa 2, joonis 1). Samuti selgus küsitluse käigus, et kõige rohkem vastajaid asus Harjumaal, kus vastanuid oli 8 (25%), ning kõige vähem Hiiumaal, Võrumaal ja Järvamaal -, igas maakonnas vasta kõigest üks inimene (3,1%) ning Raplamaa, Valgamaa, Ida-Virumaa ja Põlvamaalt ei tulnud paraku ühtegi vastust (vt lisa 2, joonis 2).

Taustaandmetest selgus veel kõrgeim lõpetatud haridustase. Kõige rohkem oli kõrgharidusega vastajaid, mille kohaselt selgus, et bakalaureusekraadi omas 13 inimest (40,6%), magistrikraadi 8 inimest (25%), sellele järgnes keskeriharidus, mida omas 5 inimest

(15,6%), keskharidust omas 3 (9,4%). Vähem populaarne vastus oli kutseharidus, mis oli ühel inimesel, samuti oli ühel inimesel rakenduslik kõrgharidus. Üks vastanutest ütles, et tal on kõrgharidus, mis tol ajal kandis veel nime diplomiõpe (vt lisa 2, joonis 3). Samuti sooviti teada, milline on õpetajate tööstaaž. 9 vastanut (28,1%) ütlesid, et on töötanud õpetajana üle 25+ aasta. Kõige vähem on õpetajana töötatud 0-5 aastat -, selle vastusevariandi valis 3 inimest (9,4%) (vt lisa 2, joonis 4). Samuti uuriti, mis vanuses lastega õpetajad praegu töötavad. Kõige populaarsem vastus oli 6-7-aastastega, mille valisid 12 inimest (37,5%). 4 õpetajat (12,5%) vastasid, et töötavad praegu 3-4-aastaste lastega (vt lisa 2, joonis 5).

3.2. Andmekogumine

Töös tehti lasteaiaõpetajate seas ankeetküsitlus, mis viidi läbi *Google Forms* keskkonnas. Küsimustiku koostas töö autor, tuginedes Vreimanni (2016), Tuka (2021) ja Uiibo (2013) uurimistulemustele. Küsimustik jaguneb kolmeks osaks, kus esimeses osas olid sissejuhatavad küsimused, teises osas uurimisküsimustele tuginevad põhiküsimused ja kolmandas sooviti teada saada üldist arvamust laste jutustamisoskuse kohta.

Ankeetküsimustik koosnes suuremal määral avatud küsimustest. Taustaandmed ja mõned üksikud küsimused, kus sooviti teada arvamust, olid valikvastustega.

Sissejuhatavates küsimustes saadi teada valimis osalenud lasteaiaõpetajate taustaandmed. Põhiküsimustes küsiti lasteaiaõpetajatelt arvamust pildiraamatute kasutamise ja nende vajalikkuse kohta, mille abil selgitati välja, kui palju kasutavad nad oma töös pildiraamatuid, milliseid pildiraamatuid eelistatakse kasutada, millised pildiraamatud on 6–7-aastaste lastega töötamisel kõige sobivamad, kas eelistatakse pildiraamatuid nutiseadmes või paberkandjal, kuidas on võimalik motiveerida lapsi rohkem pildiraamatuid vaatama, kuidas aitavad pildiraamatud kaasa laste jutustamisoskuse arengule ja kui oluliseks peetakse jutustamisoskuse arendamist pildiraamatute abil.

Viimaste küsimuste juurest sooviti teada arvamust laste jutustamisoskuse kohta, millega püüti välja selgitada, milline on õpetajate hinnangul laste jutustamisoskuse tase; kuidas on võimalik kõige paremini laste jutustamisoskusele kaasa aidata; kas jutustamisoskust mõjutab see, et lapsed veedavad üha rohkem aega nutiseadmetes; ja milliseid probleeme on nad märganud laste jutustamisoskuses (lisa 1).

3.3. Andmeanalüüs

Lasteaiaõpetajad täitsid küsimustikku 2024. aasta veebruaris. Küsimustiku koostamisel lähtuti bakalaureusetöö uurimisküsimustest. Küsimustikus oli kokku 15 põhiküsimust, mis on välja toodud lisas 1.

Andmeid analüüsiti kombineeritud meetodil: arvulised andmed analüüsiti kvantitatiivselt ja avatud küsimused kvalitatiivselt. Kvantitatiivse analüüsi jaoks kasutati andmetöötlusprogrammi Microsoft Excel. Kvalitatiivse analüüsi puhul uuriti avatud küsimusi, mille kaudu sai ülevaate lasteaiaõpetajate arvamustest ja kogemustest.

4. Tulemused

Selles peatükis tuuakse välja uurimistulemused uurimisküsimuste kaupa.

Tulemuste illustreerimiseks on kohati välja toodud näiteid küsimustiku vastustest, mis on töös esitatud kaldkirjas.

1. Kuidas aitavad lasteaiaõpetajate hinnangul pildiraamatud kaasa 6–7-aastaste laste jutustamisoskusele?

Küsimustikust tuli välja, et 14 õpetajat (43,8%) kasutavad pildiraamatuid iga päev (vt lisa 2, joonis 7) ning 24 vastanut (75%) peavad pildiraamatute kasutamist väga oluliseks oma töös (vt lisa 2, joonis 8). Lasteaiaõpetajate hinnangul aitavad pildiraamatud laste jutustamisoskusele väga palju kaasa. Nad olid arvamusel, et pildiraamatud panevad tööle lapse kujutlusvõime, mille abil saavad lapsed ise enda lugu jutustada. Kuna selles vanuses lastel kujutlusvõime alles areneb, toetab pildiraamat lapsi mõtte arendamisel ja annab aimu millest rääkida. Õpetajate arvamusel toetab pildiraamat last, sest pildi abil otsivad ja märkavad lapsed rohkem detaile ning tegevusi, mis seal kajastuvad.

Üks lasteaiaõpetaja tõi välja: *Ilma täiskasvanu suunamiseta ja juhendamiseta jutustamisoskus ei pruugi areneda. Pildid aitavad lapsel püsida õiges järjestuses ning lisada jutule erinevaid detaile.*

Lasteaiaõpetajad tõid välja, et lapsed õpivad tänu pildiraamatutele rohkem märkama, vastavad neile esitatud küsimustele, mille abil rikastub omakorda sõnavara, tekivad esmased kogemused ja soov anda ka teistele edasi pildil peituvat sisu. Nad õpivad rohkem nähtut kajastama, analüüsima ja kirjeldama ning selle kõige abil areneb ka lapse eneseväljendusoskus.

Üks lasteaiaõpetaja vastas:

Pildiraamatud aitavad nõ lähemale tuua olukordi, millega tõenäosus tavaelus kohtuda on väike. Pildi vaatluse järgi saab uurida, vaadata ja arutleda uue info üle. Lastel on tarvis abimaterjali, mis aitab tähelepanu koondada ja hoida - erksad lastepärsed pildid aitavad hoida tähelepanu arutelus oleval teemal, moodustada nähtu põhjal lauseid. Teisisõnu nähtut formuleerida lauseteks, et tulevikus oskaks laps oma mõtteid ja soove sõnaliselt väljendada ja teistele arusaadavaks teha.

Lisaks olid õpetajad arvamusel, et kui lapsed saavad piltide abil jutustada, mida nad näevad, siis õpivad nad seda seostama ka oma eluliste kogemustega.

Üks õpetaja tõi välja: *Kui laps õpib pildiraamatu põhjal jutustama, on tal hiljem lihtsam jutustada ka oma kogemuse põhjal.* Mitu õpetajat arvas, et kui lastel on ees pilt, siis tunnevad nad ennast palju kindlamalt, sest neil on millelegi toetuda, ja see annab neile juurde palju julgust ning enesekindlust, et ennast neile sobival moel väljendada.

Näiteks toodi välja: *Pildiraamat annab lastele julgust ja soovi ennast väljendada.*

Teine lasteaiaõpetaja tõi välja: *Pildiraamatud aitavad vägagi kaasa. Laps, kes lugu teab saab seda ümberjutustada ja laps, kes lugu ei tea saab lasta oma fantaasial lennata. Minu rühma lastele meeldib ka koos juttu vesta st üks alustab, teised jätkavad ja siis on abiks pildiraamatud ilma tekstita või väga vähese tekstiga.*

Veel toodi välja, et pildi abil areneb lastel jutustamisoskus, esinemisjulgus, täieneb sõnavara, areneb lausete moodustamise oskus, loogika ja fantaasia. Kokkuvõttes selgus, et õpetajad peavad pildiraamatuid oluliseks, kuna see aitab igakülgsest kaasa jutustamisoskuse arengule, mille abil areneb sõnavara, kujutlusvõime, julgus ja seoste loomise oskus, samuti õpivad lapsed pildi toel ise juttu välja mõtlema.

2. Millised pildiraamatud on 6–7-aastaste lastega töötamisel kõige tõhusamad?

27 lasteaiaõpetajat (84,4%) (vt lisa 2, joonis 6) olid arvamusel, et kõige paremini töötavad pildiraamatud, kus pilti toetab vähene tekst, ning eriti hea, kui tekst oleks kirjutatud trükitähtedega.

Üks õpetaja vastas: *Loetud tekst annab lastele juurde sõnavara, mida tal on võimalik hiljem jutustamisel kasutada.* Siinkohal tõid õpetajad välja, et kui raamatus on koos nii pilt kui sõna, aitab see peale jutustamisoskuse kaasa ka lugemisoskusele. Õpetajad pidasid äärmiselt oluliseks ka seda, et pildiraamatud oleksid sisukad, õpetlikud ja eakohased ning lugu peab lastele olema huvipakkuv. Raamatud peaksid olema sellised, mida saab oma tegevustes kasutada ja mis on samas õpetlikud.

Üks lasteaiaõpetaja tõi välja: *Pildiraamatud on heaks õppematerjaliks.*

Teine tõi välja: *Suur formaat, erinevate tegevustega ilmestatud värvilised pildid nii, et pildilt on võimalik vaadelda kohta (ruumis, väljas), aega (sh aastaaeg, päeva osa), tegevusi ja emotsioone.*

Lisaks vastati veel: *Raamatud, kus lapse fantaasiale jäetakse piisavalt palju ruumi.* Kokkuvõttes tuleb lastele leida selline pildiraamat, milles on peidus piisavalt palju põnevust - see aitab tagada, et laps hakkab fantaseerima ja ise lugusid jutustama.

3. Kuidas leida võimalusi, et suunata lapsi rohkem pildiraamatuid vaatama?

Suurem osa lasteaiaõpetajaid oli arvamusel, et isikliku eeskujuga on võimalik suunata lapsi rohkem raamatuid vaatama. Sinna juurde märgiti, et raamatuid tuleb kindlasti koos lastega vaadata, sest lastega koos raamatute vaatamine motiveerib neid tunduvalt rohkem, kui lasta neil seda üksi teha.

Üks lasteaiaõpetaja vastas: *Lapsi motiveerib see kui õpetaja koos nendega raamatuid vaatab. Lisaks kindlasti see, kui valida selline pildiraamat, mis lapsele huvi pakub (nt kui lapsel on huvi autode vastu, siis võiks olla autodega pildiraamatud vm)s.*

Toodi ka välja, et väga oluline ongi koos lastega raamatute uurimine, lugemine, raamatus oleva sisu üle arutlemine ja küsimuste esitamine. Tähtsaks peeti ka seda, et raamatud oleksid lastele alati kättesaadavas kohas. Selgus, et kui raamatud on nähtaval, siis huvituvad lapsed neist rohkem, sest nad saavad ise vabalt valida, mida ja millal vaadata ning uurida. Mitu õpetajat tõi välja, et lapsega tuleb juba varakult hakata pildiraamatuid vaatama ja neile seal olevast sündmustikust jutustama.

Üks õpetaja tõi välja: *Lastele tuleb sünnist saadik ette lugeda ja raamatuid tutvustades. Ise raamatute vastu huvi tundes, hakkab see ka lapsele juba loomulikult külge. Austa raamatut ja hoia seda au sees.*

Kokkuvõttes võib öelda, et lastele on võimalik tekitada raamatute vastu huvi, kui neid koos nendega vaadata ja lapsele tuleb anda valiku vabadus valida endale meelepärane raamat.

5. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli lasteaiaõpetajate kogemuse põhjal teada saada, millised on võimalused arendada 6–7-aastaste laste jutustamisoskust pildiraamatute abil. Koolieelses lasteasutuse riiklikus õppekavas on eraldi keele ja kõne valdkonna all välja toodud, et laps peab suutma jutustada pildi, etteloo teksti või enda kogemuse põhjal ning andma edasi põhisisu ja detaile, mis seal kajastuvad (Koolieelse lasteasutuse..., 2008). Lisaks selgus uurimustest (Tukk, 2021; Uibo, 2013; Vreimann, 2016), et suuremal osal lastest puuduvad oskused, kuidas anda edasi enda mõtteid, nende sõnavara pole piisav ja see mõjutab jutustamisoskust.

Bakalaureusetöö jaoks tehtud küsimustikust, selgus samuti, et laste jutustamisoskus ei ole piisav, kuna lastel ei ole välja kujunenud piisavat sõnavara, millega oma mõtteid ja teadmisi pildiraamatute abil väljendada. Enamik küsitluses osalenutest arvas, et olukorda parandaks, kui täiskasvanud tegeleksid rohkem lastega ja vaataksid koos nendega juba varakult raamatuid, olles nii lastele eeskujuks. Mida rohkem lastega pildiraamatuid vaadata, seda paremini aitab see kaasa lapse kujutlusvõimele, eneseväljendusele ja sõnavara arengule.

Samal arvamusel on ka Birketveit ja Rimmereide (2017), kes sõnavad, et pildid võivad aidata kaasa sõnavara arendamisele.

Esimese uurimisküsimusega taheti teada, kuidas aitavad lasteaiaõpetajate hinnagul pildiraamatud kaasa 6–7-aastaste laste jutustamisoskusele. Jutustamisoskust on võimalik erinevate pildiraamatute abil arendada, kuna pildiraamatud on esimesed lastele mõeldud ja omased raamatud, mille abil nad saavad iseenda maailma arendada ja avastada (Ratnasari, 2020). Selle küsimuse juures selgus, et suurem osa lasteaiaõpetajaid peab äärmiselt oluliseks arendada jutustamisoskust just pildiraamatute abil, kuna siis areneb lapse kujutlusvõime ja oskus märgata rohkem, kui niisama rääkides või ümber jutustades. Kuna jutustamisoskus ei ole kaasasündinud, siis seda on võimalik arendada, kuid oluline roll on siin täiskasvanul, kes aitab kaasa lapse kõne ja jutustamisoskuse kujunemisele. Samuti võiksid lasteaiaõpetajad oma tegevustest kasutada rohkem pilte, sest need arendavad laste jutustamisoskust, kuna piltide abil õpivad nad rohkem detaile märkama (Hallap *et al.*, 2016).

Lisaks selgus, et kui pildiraamat paneb tööle lapse kujutlusvõime, siis ta võib jutustada oma loo nii, nagu tema soovib. Mürsepp (1998) on samuti öelnud, et selliste raamatute abil, kus lugu jutustavad pildid, on lapsel võimalik õppida ise oma lugu kokku panema. Õpetajad olid seisukohal, et pildid on tähtsad, sest need toetavad last ja julgustavad neid rohkem rääkima, sest nad märkavad oluliselt rohkem kui muidu. Samal arvamusel on ka Hallap ja Padrik (2008) ning Karlep (2003), kes peavad oluliseks pildiraamatu kasutamist just jutustamisoskuse arendamisel ja toetamisel, sest pildid aitavad lastel keskenduda rohkem sisule ning seal esinevatele detailidele.

Lasteaiaõpetajad olid seisukohal, et pildi abil märkavad lapsed rohkem tegevusi, mis pildil kajastuvad, nad vastavad pildi abil neile suunatud küsimustele ja vajaduse korral esitavad neid ise. Pildiraamatute abil tekivad lastel esmased kogemused ja seosed jutustamisega, mille tulemusena nad õpivad nähtut analüüsima ning sellest järeldusi tegema (Hallap *et al.*, 2023) ja tänu sellele rikastub ka laste sõnavara. Lasteaiaõpetajad tõid välja, et paraku on laste sõnavara puudulik ja see takistab lastel enda väljendamist, kuna nad ei leia piisavalt sõnu pildil oleva kirjeldamiseks. See võib viia selleni, et laste jutust ei saada aru. Schwartz (2014) tõi välja, et sõnavara arendamine on oluline, sest kui lapsel on piisavalt suur sõnavara, on tal tänu sellele võimalik end teistele arusaadavamaks teha. Samuti on Kivi ja Sarapuu (2005) välja toonud, et pildiraamatud aitavad väga palju kaasa kõne arengule, seega peaksid õpetajad neid rohkem kasutama. Selle abil loovad nad lastele võimalused, et nad peavad tihedamini oma mõtteid väljendama, samuti saavad õpetajad pildi kaudu esitada lastele suunavaid küsimusi ja tänu sellele innustavad ka lapsi neid ise esitama.

Teise uurimisküsimusega taheti teada, millised pildiraamatud on 6–7-aastaste lastega töötamisel kõige tõhusamad. Selgus, et laste puhul töötavad kõige paremini pildiraamatud, mis on eakohased, õpetlikud ja huvitavad. Murphy (2009) peab samuti oluliseks, et pildiraamatud oleksid lastele huvitavad ja sobilikud, sest hiljem on nende üle lihtsam arutleda ja oma arvamust avaldada. Lisaks arvasid õpetajad, et oluline on, et pilt ja tekst üksteist täiendaksid. Niitra (2014) on välja toonud, et pildiraamatus on pilt ja sõna omavahel suuresti seotud ning lõiminguks. Baticu (2021) sõnul puhuvad sõnad pildile elu sisse. Sõnad on märk, et nad tähendavad midagi, mida üldiselt mõistetakse, nad aitavad koondada tähelepanu ja pakuvad pildi tõlgendamiseks lisatoetust. Lasteaiaõpetajad pidasid oluliseks, et pildiraamatuid saaks kasutada õppetegevustes ja need oleksid informatiivsed.

Lindgren (2023) on välja toonud, et piltide kaudu saab anda erinevaid jutustusega seotud ülesandeid ja need pakuvad lastele piisavalt suuri väljakutseid. Lisaks on võimalik piltide abil äratada lastes huvi iga valdkonna vastu, kuid siinkohal on oluline, et õpetaja oskaks leida piisavalt huvitava sisuga raamatuid. Kasutades õppetegevustes pildiraamatuid eri ülesannete puhul, on nende abil võimalik saada infot ka laste kõnelise arengu kohta. Arizpe ja Styles (2003) on kirjutanud, et pilt on põhiline vahend, mida saab kasutada ka kõnearenduses.

Lasteaiaõpetajad tõid välja, et lastega töötamisel on tõhusad need raamatud, kus lastele on jäetud ruumi fantaasia jaoks, sest nende kaudu hakkab tööle laste kujutlusvõime ja nad õpivad end selle abil väljendama. Mida suurem on laste sõnavara, seda paremini areneb nende kujutlusvõime ja seda tuleb lastel kasutada, et anda edasi infot sündmustest ja asjadest (Talviste, 2015). Kivi ja Sarapuu (2005) on arvamisel, et kui laps hakkab fantaseerima või tema looming tööle, tuleb lastel lubada rääkida kõigest, mida nad parasjagu näevad, tunnevad või tajuvad. Murphy (2009) tõi veel välja, et pildiraamatud, kus saab lastega koos sündmuste üle arutleda ja oma küsimustele vastuseid leida, pakuvad lastele huvi ning on tõhusad, sest lapsed hakkavad ise otsima seda, mis neid konkreetselt huvitab ja millele nad vastust saada tahavad.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas leida võimalusi, et suunata lapsi rohkem pildiraamatuid vaatama. Ratnasari (2020) on välja toonud, et lastega koos raamatute vaatamine muudab lood laste jaoks palju lõbusamaks ja huvitavamaks ning see omakorda aitab kaasa sellele, et lapsed päriselt soovivad neisse süveneda. Djavairovna (2023) selgitas, et pildiraamatud, mida iseloomustavad harmoonilised tekstid ja illustratsioonid, pakuvad lastel teatud võlu ja suurt huvi. Visuaalsed lood ei kõida mitte ainult laste kujutlusvõimet, vaid pakuvad neile multisensorset kogemust, mis aitab omakorda kaasa haarata aju keelelised ja visuaalsed keskused.

Lasteaiaõpetajad tõid välja, et lastega koos raamatute vaatamine mõjub nende kõne arengule positiivselt ja mida varem seda tegema hakata, seda suurema huvi täiskasvanud lastes raamatute vastu äratavad. Murphy (2009) tõi välja, et paljud lapsed ei huvitu raamatute lugemisest ega vaatamisest, sest nad ei mõista seal olevat sisu, kuid pildiraamatud võivad äratada lastes rohkem huvi pakkudes neile väljakutseid, sest pildid peidavad endas palju olulist informatsiooni, mida esmapilgul ei märgata.

Suurem osa lasteaiaõpetajatest oli arvamusel, et oma eeskujuga on võimalik suunata ja motiveerida lapsi rohkem raamatuid vaatama, kuid oluline on seda teha koos lastega, sest siis on võimalik pöörata tähelepanu igale väikseimalegi detailile, mida raamat endas peidab. See ühine tegevus annab lastele palju juurde ja tekitab neis huvi ka ise rohkem raamatuid vaadata. Hallap jt (2023) on välja toonud, et täiskasvanul peab olema oskus, motiveerida ja tekitada lastes huvi piltide ning pildiraamatute vastu. Nad saavad seda tekitada, kaasates lapsi ise valima raamatuid, sest lastele meeldib, kui neile antakse võimalus osaleda protsessis, kus nad võivad ise endale sobiliku raamatu valida ja rääkida sellest endale sobilikul viisil.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lasteaiaõpetajad olid ühiselt seisukohal, et pildiraamatute kasutamine toetab igati laste jutustamisoskuse ja sõnavara arengut. Kui leida selleks võimalused, annab see lastele palju juurde. Tänu võimalustele on neil võimalus kogeda eduelamust, sest kui lastel on ees pilt, millele nad saavad toetuda, tõstab see nende enesekindlust ja loob suurema võimaluse, et laps julgeks rääkida sellest, mida ta pildil näeb, tunneb ja tajub. Ratnasari (2020) uuring kinnitab samuti, et pildiraamatute kasutamine mõjutab positiivselt laste jutustamisoskuse arengut ning kui õpetajad kasutasid oma tegevustes pildiraamatuid, siis tänu sellele arenes ka laste sõnavara.

Uurimistöö piiranguks võib pidada seda, et valim oli oodatust väiksem, mistõttu polnud võimalik teha suuremaid üldistusi. Teiseks piiranguks võib pidada lasteaiaõpetajate vähest huvi küsimustiku täitmisel.

Edaspidiseks uurimiseks soovitab autor teha intervjuu lastega, et saada reaalne kogemus, milline on laste jutustamisoskuse tase ja kuidas aitavad pildiraamatud sellele kaasa.

Töö praktiliseks väärtuseks võib pidada seda, et kõik uuringus osalenud õpetajad kasutasid aktiivselt laste arendamiseks pildiraamatuid ning avaldasid arvamust selle kohta, kuidas pildiraamatud aitavad kaasa jutustamisoskuse arengule.

Autorile teadaolevalt pole varem Eestis tehtud sellist uuringut, mis keskendub laste jutustamisoskuse arendamisele pildiraamatute abil.

Tänuõnad

Töö autor tänab lasteaiaõpetajaid, kes osalesid uuringus ja panustasid oma aega, et vastata küsimustikule. Samuti tänab autor juhendajat Mari Niitrat. Suur tänu Liina Lepale, kursusekaaslastele ja perele, kes olid abiks nõu ja jõuga ning toetasid igati lõputöö kirjutamist.

Autorsuse kinnitamine

Autorsuse kinnitus Kinnitan, et olen koostanud käesoleva lõputöö ja toonud välja korrektselt teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- Arizpe, E., & Styles, M. (2003). *Children Reading Pictures: Interpreting Visual Texts*. Taylor & Francis Group.
- Batič, J. (2021). Reading Picture Books in Preschool and Lower Grades of Primary School. *Center for Educational Policy studies Journal*, 11,(1), 9–26.
<https://doi.org/10.26529/cepsj.554>
- Beaty, J. J., & Pratt, L. (2003). *Early literacy in preschool and kindergarten*. Prentice Hall.
- Birketveit, A., & Rimmereide, H. E. (2017). Using authentic picture books and illustrated books to improve L2 writing 11-years- olds. *The Language learning Journal*, 45(1), 100–116. <https://doi.org/10.1080/09571736.2013.833280>
- Djavairovna, A. F. (2023). Developing children's critical thinking skills through picture books. *Science and Society*, 1(2), 155–160.
<https://journals.uznauka.uz/index.php/ojs/article/view/104>
- Eetikaveeb (s.a). *Teadustöö eetika*. <https://eetika.ee/et/sisu/teadustoo-eetika>
- Goh, S. K., Griffiths, S., & Norbury, C. F. (2021). Sources of variability in the prospective relation of language to social, emotional, and behavior problem symptoms: Implications for developmental language disorder. *Journal of abnormal psychology*, 130(6), 676–689. <https://doi.org/10.1037/abn0000691>
- Hallap, M., & Padrik, M. (2008). Suhtlemine. *Lapse kõne arendamine: praktilisi soovitusi kõnelise suhtlemise kujundamisel* (lk 20–37). TÜ Kirjastus.
- Hallap, M., Padrik, M., & Raudik, S. (2016). *Jutustades jutustama*. Kirjastus Studium.
- Hallap, M., Padrik, M., & Raudik, S. (2023). *Jutustades jutustama 2*. Kirjastus Studium.
- Isbell, R., Sobol, J., Lindauer, L., & Lowrance, A. (2004). The effects of storytelling and story reading on the oral language complexity and story comprehension of young children. *Early Childhood Education Journal*, 32, 157–163.
10.1023/B:ECEJ.0000048967.94189.a3
- Karlep, K. (2003). *Emakeele abiõpe II: Kõnearendus*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kivi, L., & Sarapuu, H. (2005). *Laps ja lasteaeda: Lasteaiaõpetajate käsiraamat*. Atlex.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). *RT I 2008, 23, 152*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

- Leinonen, E., Letts, C., & Smith, B. (2002). *Children's pragmatic communication difficulties*. Whurr.
- Lestari, S., & Fauziyah, N. (2023, December). The Impact of Digital Devices on The Development of Speech Delay for Children Aged 3-4 Years. In *2nd International Conference on Education Innovation and Social Science (ICEISS 2023)*, 236–245. Atlantis Press.
- Lindgren, J. (2023). Age and task type effects on comprehension and production of narrative macrostructure: storytelling and retelling by Swedish-speaking children aged 6 and 8. *Frontiers in Communication*, 8.
- Murphy, P. (2009). Using picture books to engage middle school student. *Middle School Journal*, 40(4), 20–24.
- Müürsepp, M. (1998). *Laps on hakanud lugema*. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Niitra, M. (2014). Pildiraamatud. Kehman, A., Palm, J., & Väljataga Ü. (Toim.). *Eesti laste- ja noortekirjandus 1991-2012* (lk 36–39). Eesti Lastekirjanduse Keskus.
- Nodelman, P. (1988). *Words about pictures: The narrative art of children's picture books*. University of Georgia Press.
- Nugin, K., & Õun, T. (2017). Keel ja kõne. Kingo, K. (Toim.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk. 211–220). AS Atlex.
- Padrik, M., & Hallap, M. (2009). *Keel ja kõne*. Kulderknup, E (Koost ja Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 26–43). OÜ Greif.
- Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. <https://samm.ut.ee/valimid/>
- Ratnasari, E. M. (2020). The influence of picture book to the storytelling skill of preschool children. *Indonesian Journal of Early Childhood Education Studies*, 9(1), 8–12. 10.15294/ijeces.v9i1.37805
- Schwartz, M. (2014). The impact of the first language first model on vocabulary development among preschool bilingual children. *Reading and writing*, 27(4), 709–732. <https://doi.org/10.1007/s11145-013-9463-2>
- Soodla, P., Kikas, E., Pajusalu, R., Adamka, A., & Parm, S. (2010). Vahendamata ja vahendatud narratiiv laste kõnearengu hindamisel. *Eesti rakenduslingvistika ühingu aastaraamat*, 6, 277–296.
- Talviste, K. (2015). *Lähem kooli! Lapse kooliks ettevalmistamise harjutused ja tarkused*. Kirjastus Pegasus.
- Tukk, L. (2021). *5–6-aastaste laste jutustamisoskuse arengu toetamine jutupliiatsi abil* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/71383>

- Uibo, E. (2013). *Simultaansete kakskeelsete koolieelikute jutustamisoskus „Palliloo“ pildiseeria alusel* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<http://hdl.handle.net/10062/31998>
- Valge, K., & Reinik, J. (2020). *Mängides sõpradeks! Õppe- ja kasvatustegevused laste sotsiaalsete oskuste kujundamiseks koolieelses eas*. Kirjastus Atlex.
- Vee, E. (1978). *Emakeele tundidest koolieelsetes lasteasutustes*. Tallinn: Eesti NSV Haridusministeerium.
- Veneziano, E., Le Normand, M.-T., Plumet, M.-H., Elie-Deschamps, J. (2020). Promoting narrative skills in 5- to 8- year-old French-speaking children: The effects of a short conversational intervention. *First language*, 40(3), 225–250.
<https://doi.org/10.1177/0142723720901614>
- Vreimann, T. (2016). *5–6-aastaste laste jutustamisoskuse arendamine muinasjuttude abil* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<http://hdl.handle.net/10062/52761>
- Westby, C., & Culatta, B. (2016). Telling Tales: Personal Event Narratives and Life Stories. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 47(4), 260–282.
10.1044/2016_LSHSS-15-00
- Özdemir, A. A., Hidir, F., & Beceren, B. Ö. (2019). Examining the use of picture books in preschool education institutions. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 15(2), 535-559. <https://doi.org/10.17263/jlls.586235>

Lisa 1. Küsimustik

6-7- aastaste laste jutustamisoskuse arendamine pildiraamatute abil

Tere!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala kolmanda kursuse tudeng Kati Suur ning teen uuringut oma lõputöö jaoks. Töö eesmärk on anda ülevaade, et millised on võimalused arendada 6-7- aastaste laste jutustamisoskust pildiraamatute abil.

Töö koostamiseks vajan Teie abi küsimustiku täitmisel, eriti kui töötate või olete töötanud 6-7- aastaste lastega.

Uuringus osalemine on vabatahtlik.

Küsimustik on anonüümne ning tulemusi kajastatakse bakalaureusetöös üldistatult.

Olen väga tänulik, kui leiate selle aja ning aitate kaasa minu lõputöö valmimisele.

Kati Suur

*** Viitab kohustuslikule küsimusele**

Vanus *

18-30

31-40

41-50

51-60

60+

Elukoht *

- Harjumaa
- Pärnumaa
- Tartumaa
- Saaremaa
- Jõgevamaa
- Viljandimaa
- Lääne-Virumaa
- Järvamaa
- Läänemaa
- Muu:

Kõrgeim lõpetatud haridus *

- Põhiharidus
- Keskkharidus
- Keskeriharidus
- Kutseharidus
- Bakalaureusekraad
- Magistrikraad
- Muu:

Teie tööstaaž õpetajana *

- 0-5 aastat
- 6-10 aastat
- 11-15 aastat
- 16-20 aastat
- 21-25 aastat
- 25+ aastat

Mis vanuses lastega Te praegu töötate? *

- 1,6-2 aastat
- 2-3 aastat
- 3-4 aastat
- 4-5 aastat
- 5-6 aastat
- 6-7 aastat

Kui palju Te kasutate pildiraamatuid oma töös? *

- Iga päev
- 2-3 päeva nädalas
- Kord nädalas
- Harvem
- Ei kasuta üldse

Milliseid pildiraamatuid Te eelistate kasutada oma töös? *

- Pildiraamatut, milles lugu jutustatakse nii piltide kui teksti kaudu
- Pildiraamatut, mis koosneb vaid piltidest
- Pildiraamatut, kus lisaks piltidele esinevad mõned üksikud sõnad
- Muu:

Millised pildiraamatud on 6-7- aastaste lastega töötamisel kõige sobivamad? Põhjendage *

Kas pildiraamatud paber kandjal või nutiseadmes? *

- Paber kandjal
- Nutiseadmes
- Muu:

Palun põhjendage oma eelmist vastust

Kuidas on võimalik motiveerida lapsi rohkem pildiraamatuid vaatama? *

Palun jagage mõnda head kogemust mõne konkreetse pildiraamatu kasutamisega oma töös?

Kuidas aitavad pildiraamatud kaasa laste jutustamisoskuse arengule? Põhjendage *

Kui oluliseks Te peate laste jutustamisoskuse arendamist pildiraamatute kaudu? *

- Ei ole oluline
- Mitte eriti oluline
- Pigem oluline
- Väga oluline

Palun põhjendage oma eelmist vastust

Milline on Teie arvates 6-7- aastaste laste jutustamisoskuse tase? *

- Väga madal
- Madal
- Keskmine
- Kõrge
- Väga kõrge

Palun põhjendage oma eelmist vastust *

Kuidas on võimalik kõige paremini laste jutustamisoskusele kaasa aidata?

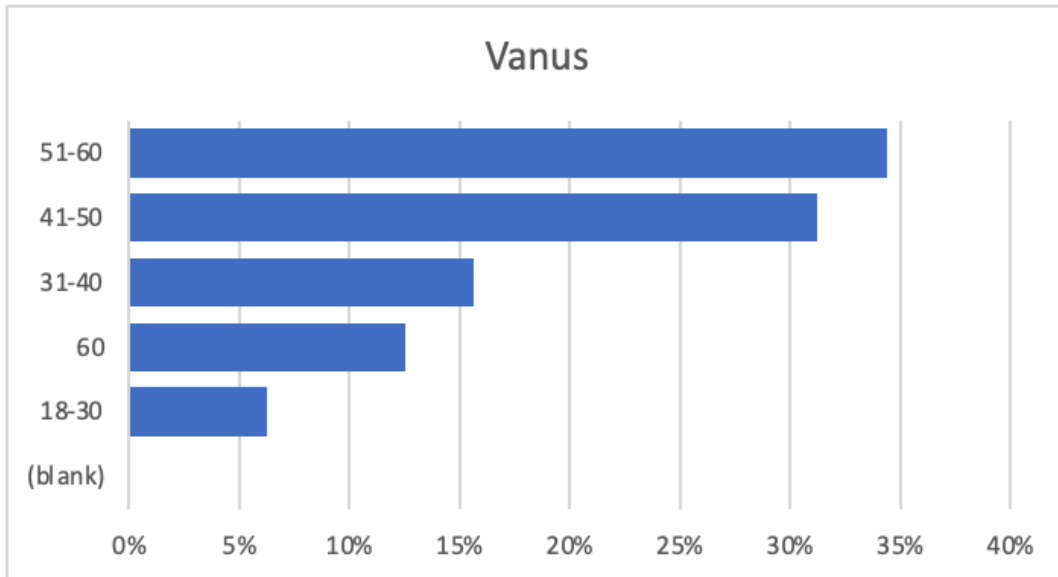
Kas laste jutustamisoskust mõjutab see, et nad veedavad üha rohkem aega nutiseadmetes? *

- Ei mõjuta
- Mõjutab vähesel määral
- Mõjutab palju

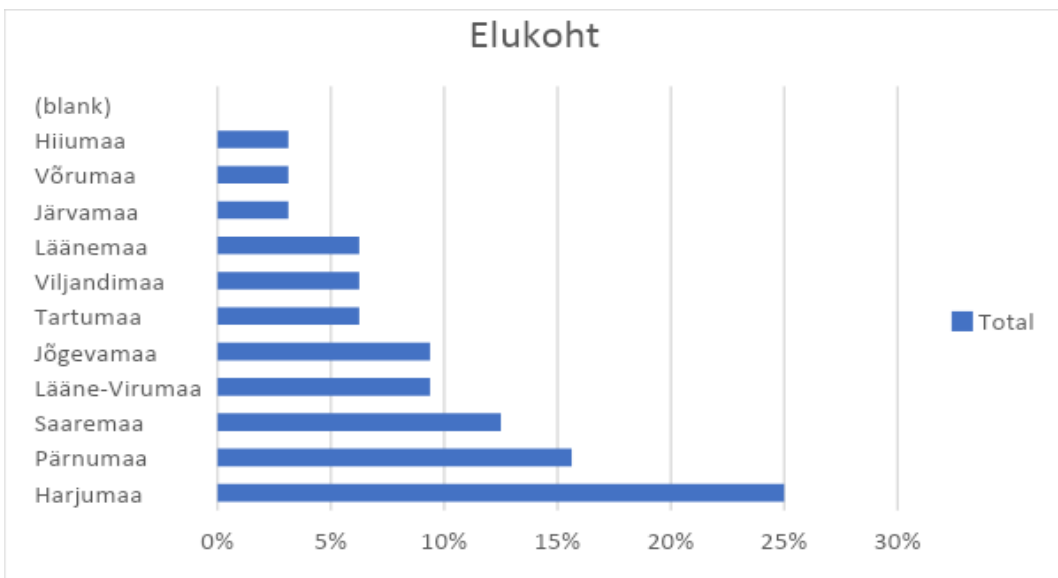
Milliseid probleeme olete laste jutustamisoskuse juures veel märganud? Põhjendage

Lisa 2. Joonised

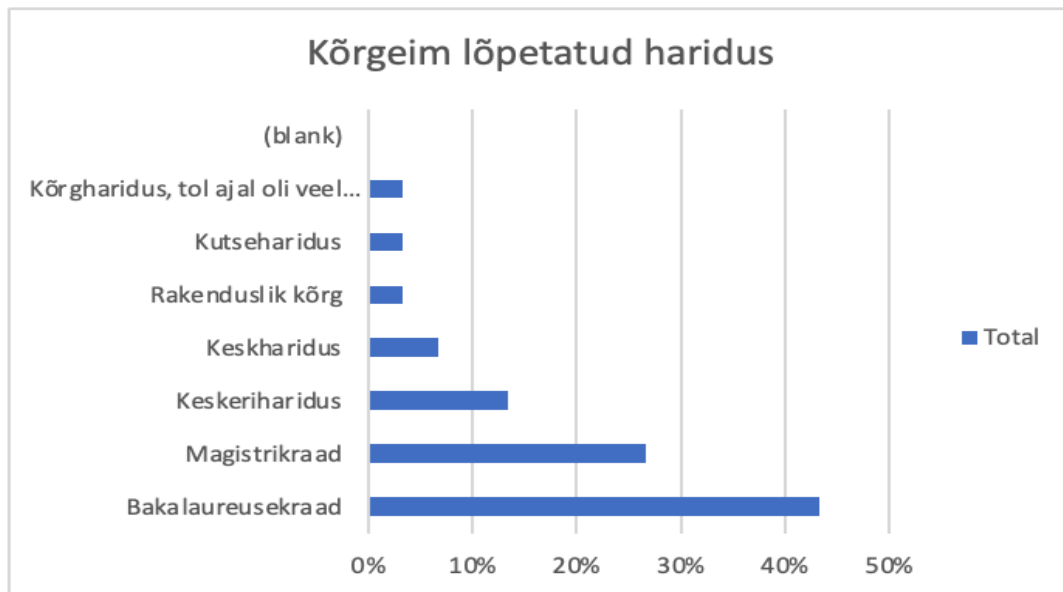
Joonis 1. Vastanute vanus.

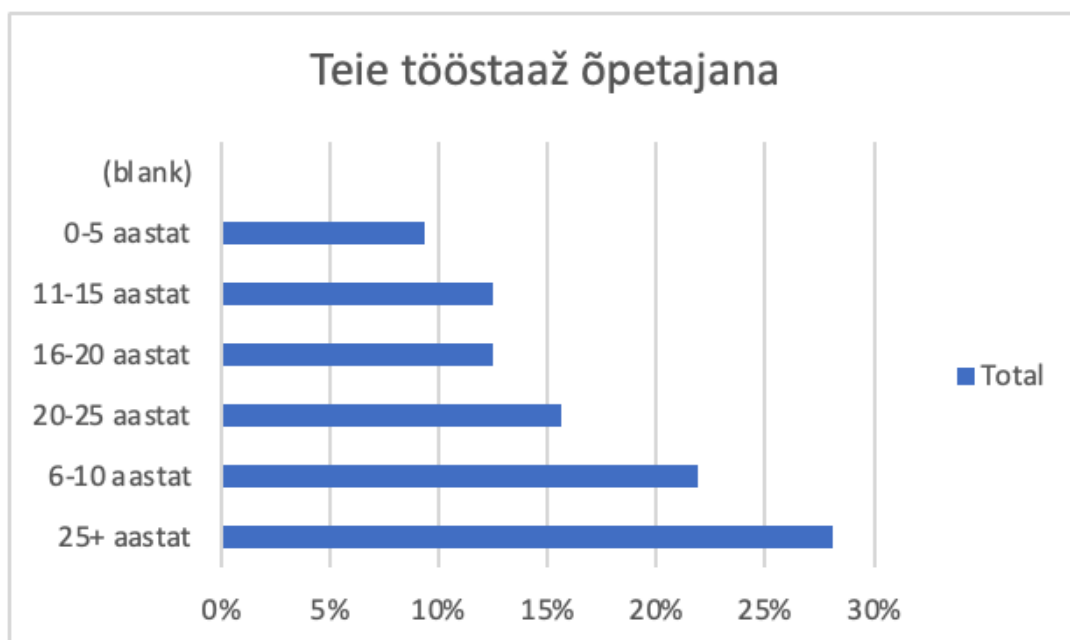
Joonis 2. Vastanute elukoht.

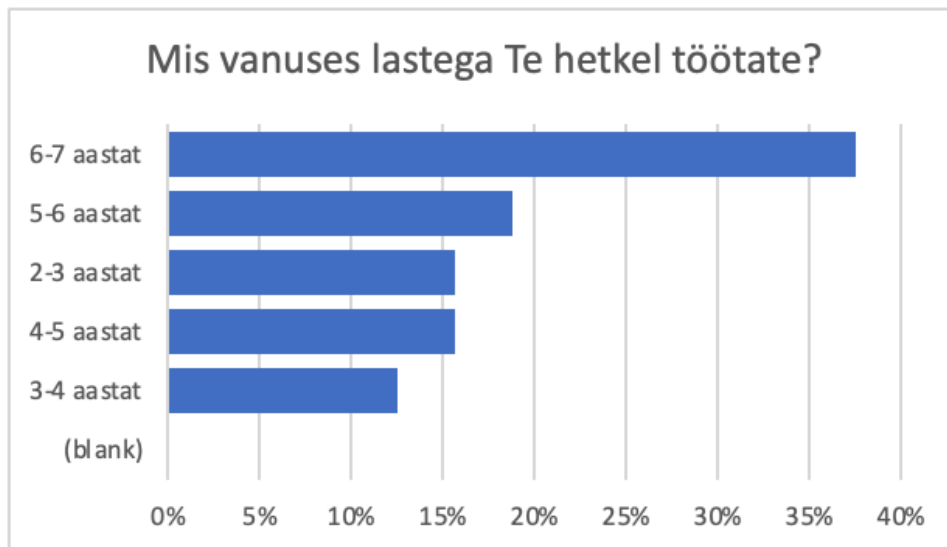
Joonis 3. Kõrgeim lõpetatud haridus.

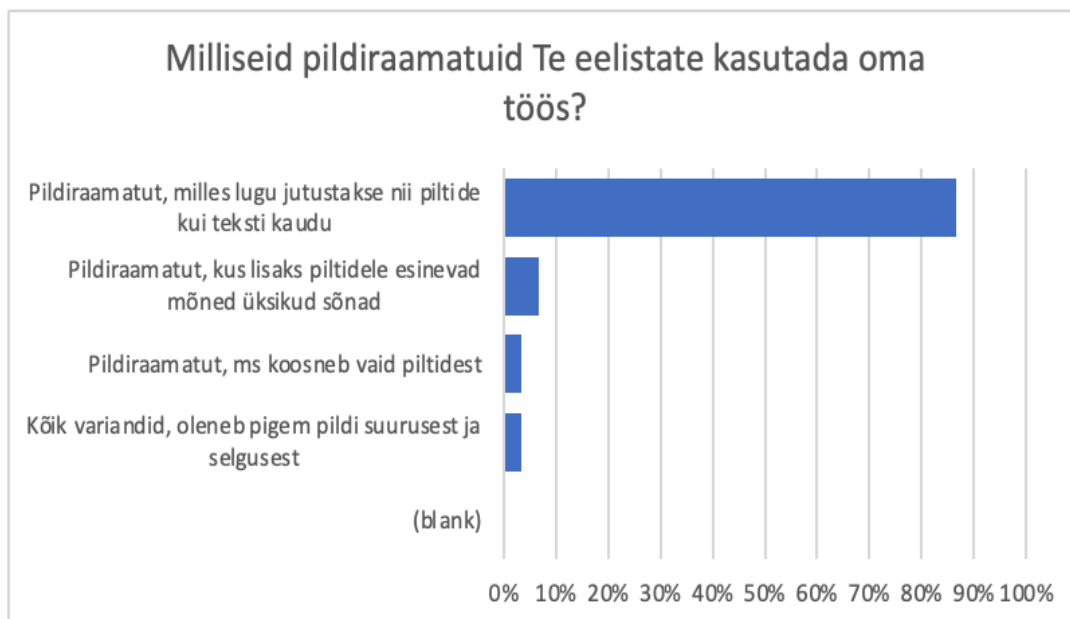
Joonis 4. Teie tööstaaž õpetajana.

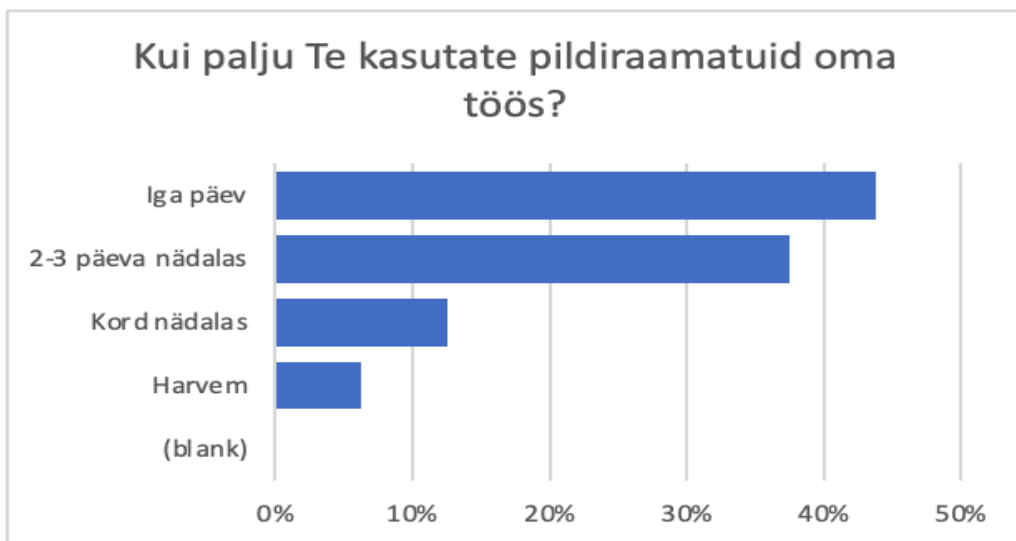
Joonis 5. Mis vanuses lastega Te praegu töötate?

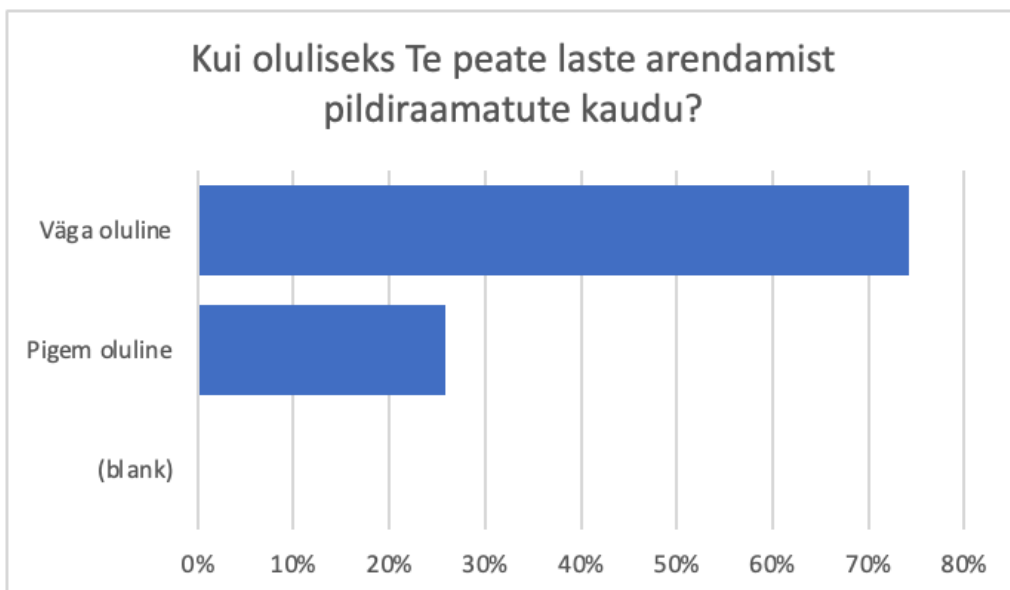
Joonis 6. Milliseid pildiraamatuid Te eelistate oma töös kasutada?

Joonis 7. Kui palju Te kasutate pildiraamatuid oma töös?

Joonis 8. Kui oluliseks Te peate laste arendamist pildiraamatute kaudu?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kati Suur,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “ 6–7-aastaste laste jutustamisoskuse arendamine pildiraamatute abil”, mille juhendaja on Mari Niitra, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kati Suur

11.05.2024